

דווקא ברעש

מתן תורה מלמד אותנו שאירועים משמעותיים צריכים להיעשות בפרסום, ברעש וב'שטורעם', גם אם הדבר עלול לגרום לעין הרע.

שבירה כנגד עין הרע

בשמונה חודשים האחרונים מתרחשת בישראל תופעה מאוד מעניינת: המלחמה מעודדת זוגות להתחתן. לכאורה ניתן להניח שמלחמה הייתה צריכה לגרום לזוגות צעירים לדחות את החתונה, בפרט שבמקרים רבים החתן מגויס לצבא ולפעמים גם הכלה, אבל בפועל קורה ההיפך. מארגנים חתונה קטנה בבסיס או בחצר הבית ומתחתנים. יתרה מזו, גם זוגות שלא תכננו להתחתן משום מה המלחמה מזרזת אותם לעשות זאת.

ישנם כל מיני הסברים פסיכולוגיים מדוע זה קורה, אם זה בגלל השאיפה ליציבות ולנחמה, דהיינו, שבתוך כל חוסר הוודאות של המלחמה, הנישואים מציעים יציבות, מחויבות ותקווה לעתיד טוב יותר, או סיבות אחרות. מה שברור שזה מחזק את המורל הלאומי, שהנה עם ישראל מאמין בעתיד טוב יותר, ולא רק מאמין אלא עושה את ההחלטה הכי חשובה בחיים, להקים בית בישראל.

אחד המנהגים שהחופה היהודית מזוהה יותר מכל היא שבירת הכוס.

הטעם הידוע לכולם הוא "זכר לחורבן", מיוסד על הפסוק בספר תהלים "אעלה את ירושלים על ראש שמחתי" (תהלים קלז, ו), לכן בכל שמחה ובפרט בשמחת החתונה שהיא השמחה הגדולה ביותר אנו שוברים את הכוס כדי לזכור את חורבן בית המקדש.

בנוסף לכך, ישנו טעם פחות ידוע שזה נגד 'עין הרע'. מובא בספר טעמי המנהגים "נוהגים לשבור כוס בחופה להראות שלא יהא שולט עין הרע, מחמת ריבוי עם שיש בחופה, אולי יש עין הרע, על כן שוברים את הכוס כדי שישלוט עין הרע על הכוס, והוא חלק לס"א שרוצה תמיד בחורבן ופירוד" (טעמי המנהגים ע' תי"ב). כלומר, בזה ששוברים משהו מבטאים שגם החתונה הזאת לא מושלמת ואין סיבה לקנאה ולעין רעה.

פרסום חובה

אחד האירועים הראשונים בהיסטוריה היהודית ששם אנו מוצאים התייחסות לעניין של עין הרע, קשור לחג השבועות הממשמש ובא.

בחג השבועות הראשון לפני יותר מ-3,300 שנה, עם ישראל עמד למרגלות הר סיני ושמע את עשרת הדברות מהקב"ה. למחרת משה עלה להר ושהה שם ארבעים יום ובסופם הקב"ה העניק לו את שני הלוחות הברית כתובים באצבע אלוקים. משה ירד מההר אל העם, וכשהוא ראה בעיניו את העגל הוא שבר את הלוחות. למחרת משה שוב עלה להר סיני כדי להתפלל שהקב"ה ימחל לעם ישראל, ואכן הקב"ה נענה להפצרותיו של משה ומחל להם.

ואז ציווה ה' את משה שירד למטה ויחצוב שני לוחות אבנים עשויים מאבן ספיר ויעלה אותם להר סיני, והקב"ה שוב יכתוב את עשרת הדברות על הלוחות השניות. ואכן ביום כיפור הראשון בהיסטוריה היהודית הקב"ה נתן למשה את הלוחות השניות, אבל הפעם הוא הוסיף עוד הוראה: על הפסוק "ואיש לא יעלה עמך" (שמות לד, ג) מפרש רש"י: "הראשונות על ידי שהיו בתשואות קולות וקהילות שלטה בהם עין הרע, אין לך יפה מן הצניעות". בפעם הראשונה כשמה ירד עם הלוחות כולם ראו אותם, כי הוא לא הכין ארון להכניס אותם בתוכו, שלטה בהם "עין הרע" ולכן הם לא החזיקו מעמד ונשברו, מה שאין כן בלוחות שניות נאמר "ואפן וארד מן ההר ואשים את הלוחות בארון אשר עשיתי", "אמר לו הקב"ה אין לך יפה מן הצניעות" ולכן הם נתקיימו עד היום הזה.

שואל הרבי: "דלכאורה אינו מובן, הרי הקב"ה ידע שהרעש יגרום לשבירת הלוחות ואם כן למה נתן את הלוחות הראשונות ברעש, ולא נתנם מלכתחילה בחשאי?"

והביאור בזה, היות שקבלת התורה צריכה להיות מתוך שמחה דווקא? לכן הוצרכה להיות נתינת הלוחות מתוך 'רעש', כי הרעש מלמעלה עורר את הרעש והשמחה אצל בני ישראל? עד ליציאה מהגדרים" (תו"מ מ"ג עמ' 367).

הרבי אומר כאן רעיון נפלא. לכאורה, אם הקב"ה ידע שמתן תורה בכזה שטורעם יכול להביא לעין הרע שיגרום לשבירת הלוחות, ובסוף יצטרכו לעשות את זה "בחשאי", מדוע לכתחילה לא ניתנו לוחות ראשונות בחשאי? משיב הרבי שמתן תורה הוא אירוע כל כך חשוב שהוא היה חייב להיות מתוך 'רעש' ושמחה גדולה כי רק כך עם ישראל צריך לקבל את התורה, ואם זה יגרום לעין הרע אז אחר כך יצטרכו לתקן את זה עם לוחות שניות, אבל זה לא מוריד כהוא זה מהחשיבות שלוחות הראשונות צריכים היו להינתן "בתשואות קולות וקהילות".

את אותו רעיון מוצאים בעוד דבר שקרה במתן תורה. מובא בגמרא "אלמלא חטאו ישראל לא ניתן להם אלא חמשה חומשי תורה וספר יהושע בלבד" (נדרים כב, ב), ומובא במדרש "אמר הקב"ה למשה אל תצטער, בלוחות הראשונות שלא היו אלא עשרת הדברות לבד, ובלוחות השניים אני נותן לך שיהא בהם כמה מדרש ואגדות? כפליים לתושיה" (שמו"ר מו, א ועוד). דהיינו, שבזכות הלוחות השניות זכינו לקבל את ספרי הנביאים ותושבע"פ.

שבועות § החתונה הגדולה

מבואר בחסידות מדוע באמת דווקא בלוחות השניות זכו ישראל לקבל את הנביאים כתובים ותורה שבעל פה, מדוע לא בלוחות ראשונות? היות שבמתן תורה, כשבני ישראל ראו ושמעו את קולו של הקב"ה, הם קיבלו מכך גאווה וערך עצמי שהם אלו שבהם בחר הקב"ה כ"ממלכת כהנים וגוי קדוש" ואילו כדי שתהיה

הצלחה בלימוד התורה חייבים ללמוד אותה מתוך ביטול וענוה, ואת זה לא היה להם, ולכן דווקא אחרי חטא העגל ושבירת הלוחות שנשבר לבם בקרבם דווקא אז הם זכו לכל העשירות בתורה, והם קיבלו את התורה שבעל פה.

ואם כן גם כאן נשאלת אותה שאלה. אם כדי להצליח בלימוד התורה חייבת להיות הקדמה של "נפשי כעפר לכל תהיה" ורק אחר כך יכולים לזכות ל"פתח ליבי בתורתך", מדוע אם כן גרס להם הקב"ה שהם קיבלו חשיבות עצמית, בבחינת "ויגבה לבו בדרכי ה'" (דה"י ב, יז, ו) ואז היו חייבים להגיע לשבירת הלוחות כדי שתהיה להם פתיחת הלב והמוח בתורה?

אומר הרבי את אותו רעיון שהזכרנו קודם. בחירת הקב"ה בישראל זהו דבר חשוב וראשון במעלה. הקב"ה היה חייב לבחור בעם ישראל כעם סגולה, וזה היה צריך להיות עם כל השטורעם, כדי שכל יהודי ידע את המחויבות והזכות להיות בן לעם הנבחר, ואם כתוצאה מכך נגרמת קצת גאווה ואולי אפילו ישות, אז זה יתוקן אחר כך על ידי שבירת הלוחות.

ואת אותה שאלה אפשר לשאול על מנהג שבירת הכוס בחופה. אם אנו דואגים מעין הרע עד שהתקינו את המנהג שבסיום של כל חופה יהודית שוברים את הכוס, מדוע לכתחילה עושים חתונה גדולה "בקול רעש גדול", וכי לא עדיף להתחתן בחצר האחורית של הבית או במשרד של הרב, וכך נחסוך את כל הדאגה והחשש מעין הרע.

והתשובה היא אותה תשובה: מוסד הנישואין הוא המוסד הכי חשוב בעם היהודי, ולכן כשזוג מתחתן צריך לעשות את זה "בתשואות קולות וקהילות" עם כמה שיותר משתתפים וכו', כדי לעודד עוד זוגות להקים בית בישראל. אלא מה, יש חשש לעין הרע, אז לכן נשבור כוס מתחת לחופה ובכך נבטל את זה לגמרי.

חג השבועות הוא החג שבו הקב"ה התחתן עם בני ישראל. הרבה ממנהגי החופה מיוסדים על מה שקרה במתן תורה, עד לשבירת הכוס שמזכירה לנו את שבירת הלוחות.

בכל שנה בחג השבועות אנו באים ומחדשים את ברית הנישואין, כמו שזה נקרא *Renewing of the vows* שזה דבר שהולך ונהיה יותר פופולרי. כשאנו באים לבית הכנסת לשמוע את קריאת עשרת הדברות אנו שוב חווים את החתונה בין הקב"ה לכנסת ישראל, הקב"ה שוב בוחר בנו כאשתו ואנו שוב מתחייבים לאהוב אותו וללכת בדרך התורה והמצוות.

כולם מוזמנים לבוא בחג השבועות לחגוג את יום הנישואין בין עם ישראל לקב"ה. החתן יהיה שם, והכלה שזהו עם ישראל צריכה להגיע לבית הכנסת, אבל לא לשכוח לבוא לבושים כמו שראוי לבוא לחגיגת יום הנישואין האישי.